

Zbigniew Wiktor

Uniwersytet Wrocławski

Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach

e-mail: z.wiktor@gazeta.pl

Marksizm i Socjalizm w XXI wieku 2. Międzynarodowa Konferencja Naukowa w Uniwersytecie Wuhan w Chinach

Dyskusja naukowa o marksizmie i socjalizmie w Chinach

21–22 listopada 2015 roku odbyła się w Uniwersytecie Wuhan w Chinach (prowincja Hubei) Międzynarodowa Konferencja (Symposium) uczonych chińskich i zagranicznych na temat „Marksizm i Socjalizm w XXI wieku”, która była przedmiotową kontynuacją podobnej konferencji sprzed dwóch lat. Zgromadziła ponad 120 uczestników z najważniejszych ośrodków naukowych Chin, między innymi Pekinu, Szanghaju, Nankinu, Kantonu, Chengdu, Chongqing, Wuhanu, oraz uczonych zagranicznych, w tym z Niemiec, Belgii, Stanów Zjednoczonych, Australii, Wielkiej Brytanii, Japonii, Indii, Wietnamu i niżej podpisanego z Polski. Podobne konferencje odbywały się także w innych wielkich ośrodkach naukowych Chin, między innymi w Pekinie. Uczeni chińscy, głównie marksiści, spotykają się i dyskutują o ważnych sprawach wewnętrznych i międzynarodowych co roku, a co dwa lata mają miejsce międzynarodowe konferencje z udziałem gości zagranicznych¹.

¹ Por. The 2nd International Conference on Marxism and Socialism in the 21st Century. Proceeding (I). Sponsors: Collaborative Innovation Centre of Marxist Theory and Chinese Practice, School of Marxism, Wuhan University, November 21–22, 2015, Wuhan, China, s. 1–395 formatu a4; t. II (Proceeding II), s. 396–676.

Podstawowym celem tych konferencji jest analiza ważnych problemów gospodarczych, społecznych, politycznych, ideologicznych i międzynarodowych dynamicznie rozwijającej się Chińskiej Republiki Ludowej, wymiana poglądów, krytyka i formułowanie wniosków dotyczących życia ekonomicznego, politycznego i na arenie międzynarodowej. Konferencje te pełnią ważną rolę w wyjaśnianiu polityki KPCh i rządu ChRL, a formułowane wnioski mogą stanowić swoiste ekspertyzy dla gremiów politycznych co do dalszego doskonalenia różnych działów polityki partii i rządu. Mają one również odpowiedni wpływ na realizację polityki władz lokalnych, szczególnie rządów prowincji, realizujących odpowiedzialne projekty obszarów często większych niż terytorium i ludność Polski. Konferencje te pełnią też ważną rolę w integracji środowiska naukowo-dydaktycznego, przyczyniają się do doskonalenia dydaktyki przedmiotów społeczno-politycznych wykładanych we wszystkich szkołach wyższych, które są organizowane, rozwijane i prowadzone głównie przez wydziały marksizmu (School of Marxism) uniwersytetów i innych szkół wyższych. Wpisują się one w praktykowaną w Chinach zasadę łączenia teorii z praktyką, czyli stałego i systematycznego wyciągania wniosków z życia. Jest to jednocześnie ważna forma więzi partii i gremiów kierowniczych ze środowiskiem naukowym i naukowo-wychowawczym mającym olbrzymi wpływ na kształtowanie wiedzy społeczno-politycznej i postaw młodzieży studenckiej w duchu wartości i postaw socjalistycznych oraz patriotycznych².

Przykładowo Uniwersytet Wuhan mający około 100 różnych instytutów naukowo-badawczych i kierunków studiów liczy ponad 50 tysięcy studentów, a w całym mieście Wuhan (11 milionów mieszkańców) jest ponad 40 różnych uniwersytetów z ponad milionem studentów. Wydziały marksizmu funkcjonują jako odrębne jednostki naukowo-dydaktyczne obok wydziałów filozofii i ekonomii. W skład wydziału wchodzi 97 pracowników, w tym 39 profesorów zwyczajnych i 33 profesorów uczelnianych. Wydział składa się z trzech instytutów: 1) Podstaw Teorii Marksizmu; 2) Sinicyzacji Marksizmu; 3) Edukacji Ideologicznej i Politycznej, w których prowadzi się bardziej specjalistyczne badania i dydaktykę politologiczną, na przykład dotyczące historii ustroju politycznego Chin, w szczególności Komunistycznej Partii Chin, studia nad współczesnym kapitalizmem, istotą współczesnej rewolucji tech-

² Zob. materiały z wcześniejszych Konferencji: *Marxism and Contemporary World. International Conference on Memorizing the 110th Anniversary of Engels' Passing Away. Abstracts for Exchange. Taking Organization: Political Science and Public Management School, Wuhan University. LuoJia Hill, Wuhan, China, October 2005, s. 1–299 i 1–123. Zob. też: International Conference: Lenin's Thought in the 21st Century: Interpretation and its Value. Collected Papers. Sponsor: School of Philosophy, Wuhan University, Rosa Luxemburg Foundation. Cosponsor: Institute of Marxist Philosophy; Institute of Western Marxist Philosophy Wuhan University, October 20–22, 2012, Wuhan University, s. 1–720: International Conference Marxism and Socialism in the 21st Century. Essay Collection. Sponsor: Wuhan University China. Organizer: School of Marxism, Wuhan University, December 7–8, 2013, s. 1–611.*

nologicznej, kulturą polityczną, marksizmem i ruchem robotniczym na Zachodzie, historią i rozwojem naukowego socjalizmu, teorią i praktyką socjalizmu z chińską charakterystyką³.

Przewodniczącym pierwszej sesji konferencji był prof. Yuan Yinchuan. W Konferencji uczestniczyli goście zagraniczni: prof. dr Eike Kopf z Uniwersytetu Pedagogicznego w Erfurcie w Niemczech, który aktualnie bierze aktywny udział w opracowaniu *Dzieł wszystkich* Marksa i Engelsa (MEGA) przez Instytut Marksizmu w Pekinie. Z Brukseli przybył prof. Jo Cottenier z Instytutu Studiów Marksistowskich. Gościem z Polski był prof. dr hab. Zbigniew Wiktor z Uniwersytetu Wrocławskiego i DWSPiT w Polkowicach. Prof. Gerald Groot przybył z Uniwersytetu Adelaide w Australii. Japonię reprezentował prof. Susumu Takenaga z Uniwersytetu Daito Bunka w Tokio, Indie – prof. Jagdish Chouhan, aktualnie wykładowca Uniwersytetu De Montfort w Wielkiej Brytanii. Z Hanoi przybył prof. Pham Van Duc – wiceprezydent Wietnamskiej Akademii Nauk Społecznych, także prof. Nguen Tai Dong, natomiast z Nowego Jorku – prof. Salvatore Engel-Mauro – jednocześnie główny wydawca czasopisma „Capitalism, Nature and Socialism”.

Nauka i jej więzi z praktyką

Konferencja odbywała się w Audytorium Kongresowym nr 1 Uniwersytetu Wuhan (Luoji Villa). Otworzyła ją dr Tan Yumin – Sekretarz Generalna Uczelni, która powitała zebranych, wskazała na znaczenie głównych problemów teoretycznych konferencji i na duże osiągnięcia w postaci 60 opracowań, które już napłynęły do prezydium konferencji i zostały opublikowane po chińsku i angielsku w dwóch obszernych tomach Materiałów Konferencji. „Będą one wraz z dalszymi wynikami dyskusji opublikowane w nowej książce naszego Uniwersytetu” – powiedziała Sekretarz⁴.

Prorektor Uniwersytetu prof. Luo Yuting powitał gości w imieniu władz Uczelni i wskazał na wielką rolę Ośrodka Innowacji Teorii Marksistowskiej i Praktyki Chińskiej oraz Wydziału Marksizmu w przygotowaniu Konferencji. „Nasz Uniwersytet – podkreślił – jest wiodącym ośrodkiem naukowym w Chinach i ma długą historię i duże zasługi dla rozwoju nauki i kultury. Dyscyplina marksistowska jest wiodącą dyscypliną Uniwersytetu Wuhan. Mamy wielkie doświadczenie i tradycje dydaktyczne w rozwoju i upowszechnianiu marksizmu, co legło u podstaw naszej socjalistycznej państwowości i między innymi zostało zapoczątkowane przez dawnych uczonych i rektorów, takich jak prof. Li Da, Tao Delin i Gu Hailiang. Obec-

³ School of Marxism of Wuhan University. Contents: School Profile, s. 2, Historical Evolution, s. 3, Organisational Structure, s. 5–6, Discipline Introduction, s. 7 i n. Wydawnictwo Wuhan University, Wuhan, China 2015.

⁴ The Speech of the General Secretary – dr Tao Yumin. Odrębny druk, s. 1.

nie nasz Uniwersytet znajduje się na pierwszym miejscu pod względem dorobku teoretycznego marksizmu i rozwoju kadr naukowych, o czym świadczą prestiżowe wyróżnienia i nagrody. Obecna konferencja ma wielkie znaczenie jako forum dyskusyjne dla uczonych krajowych i zagranicznych, co stawia studia w zakresie teorii marksistowskiej na poziomie ogólnoświatowym, a jej rezultaty promuje za sprawą takich konferencji na arenie międzynarodowej”⁵.

Wiceminister rządu prowincji Hubei Yu Liping podkreślił duże znaczenie Konferencji jako „symposium naukowego, które żywo reaguje na palące problemy naszego kraju i prowincji, w szczególności w odniesieniu do ostatniego piątego plenum Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Chin (KC KPCh). Główny temat Konferencji: «Marksizm i Socjalizm w XXI wieku» jest bardzo ważny nie tylko dla Chińskiej Republiki Ludowej, ale dla całego świata. Teoria marksistowska i jej dalszy rozwój są nam bardzo potrzebne w rozwiązywaniu złożonych problemów naszej prowincji Hubei, która ma wielką i bogatą historię. Stąd wyszło wiele wybitnych postaci mających wielkie zasługi w dziele chińskiej rewolucji i budownictwie socjalizmu, a Uniwersytet Wuhan należy do najbardziej zasłużonych placówek w rozwoju i upowszechnianiu marksizmu, o czym świadczą takie postaci, jak prof. Li Da i plejada wielu innych wybitnych chińskich marksistów. Obecnie wnikliwie studiujemy dzieła naukowego socjalizmu klasyków marksizmu, odnajdujemy w nich wartości dla współczesności, sumujemy historyczne doświadczenia socjalizmu w XX wieku w Azji, badamy możliwości socjalistycznego rozwoju obecnie i w przyszłości w XXI wieku. To, co zrobiliśmy dotychczas, jest powodem do dumy, ale nie zadowala nas i jest krokiem do wdrażania ducha i wytycznych 18. Zjazdu KPCh, jego trzeciego, czwartego i piątego posiedzenia plenarnego, zwiększenia międzynarodowego popularyzowania socjalizmu z chińską specyfiką i promowania sinicyzacji, modernizacji i popularyzacji marksizmu”⁶.

Prof. She Shuhanghao – dziekan Wydziału Marksizmu – podkreślił „wielką sprawczą siłę marksizmu, która potwierdzona została przez jego dotychczasowy rozwój. Po śmierci Karola Marksa w 1883 roku marksizm jeszcze bardziej okrzepł i umocnił się, potwierdził swą żywotność. W następnym pokoleniu świat wkroczył w epokę socjalistycznej rewolucji, która najpierw zwyciężyła w jednym kraju, a później ogarnęła liczne inne, co miało wielkie znaczenie dla całego świata. Po wielu dziesiątkach lat ruch socjalistyczny został poważnie osłabiony w rezultacie zmian w Związku Radzieckim i jego upadku. W ostatnim czasie świat znajduje się w głębokim kryzysie finansowym zapoczątkowanym w 2008 roku upadkiem licznych banków amerykańskich. Marksizm jednak wykazuje swą siłę witalną w umacnianiu się w Azji. Obecnie socjalizm z chińską charakterystyką przyciąga uwagę całego świata,

⁵ The Speech of the Vicepresident of Wuhan University – Prof. Dr Luo Yuting. Odrębny druk, s. 2.

⁶ The Speech of the Wiceminister of the Hubei Province – Yu Liping. Odrębny druk, s. 3.

wymaga to od naszych teoretyków-marksistów intensyfikacji badań, podejmowania licznych nowych problemów niesionych przez praktykę życia społeczno-gospodarczego i politycznego. Marksizm i socjalizm stawiają na wysokim poziomie ideowe aspiracje naszego narodu i wskazują kierunek jego rozwoju historycznego.

«Marksizm i Socjalizm w XXI wieku» – główny temat naszej konferencji – nie sprowadza się tylko do referowania wyników badawczych naszych ośrodków naukowych. Podejmują one różne aspekty socjalistycznej teorii i praktyki powstałe i wdrażane do praktyki życia społecznego w XXI wieku. Jednym z celów naszej Konferencji jest wyjaśnienie teraźniejszości i budowanie hipotez co do przyszłości i dalszych losów marksizmu i socjalizmu w XXI wieku. Naszym wielkim życzeniem jako organizatorów naukowego sympozjum pozostaje, żeby wszyscy jego uczestnicy wnieśli swój wkład nie tylko do dorobku teoretycznego, ale także mający odniesienie do praktyki, do rozwoju społecznego.

Wydział Marksizmu naszego Uniwersytetu rozwinął od czasu poprzedniej konferencji przed dwoma laty dalsze badania, zwiększył nasz potencjał organizacyjny i intelektualny. Utworzyliśmy Międzynarodowy Ośrodek Innowacyjny Teorii Marksistowskiej i Chińskiej Praktyki, między innymi nasza konferencja jest współfinansowana przez ten Ośrodek. Powstał plan naukowo-badawczy w zakresie budownictwa ideologicznego i jego głównych trendów. Dużo uwagi poświęca się kwestiom Zjednoczonego Frontu Bezpartyjnych Intelktualistów. Nagrody uzyskało pięć projektów badawczych Fundacji Narodowej Nauk Społecznych, inne docenione zostały przez ministra edukacji tytułem Zasłużonego Profesora w zakresie filozofii i nauk społecznych. Warto także dodać, że w ostatnim czasie nasz wydział wyróżniono jako jeden z kluczowych Wydziałów Marksizmu w kraju.

Ma to również wpływ na naszą dalszą współpracę międzynarodową. W planach jest przekształcenie naszych konferencji w miejsce stałych spotkań i dyskusji z uczonymi zagranicznymi na temat socjalizmu z chińską charakterystyką we współczesnym świecie. Dobrymi osiągnięciami w tym zakresie jest dotychczasowa współpraca z Instytutem Studiów Marksistowskich w Belgii i Wietnamską Akademią Nauk Społecznych. Będziemy zapraszali zagranicznych wybitnych uczonych marksistów na staże naukowo-badawcze i wykłady, mamy zamiar uruchomić studia magisterskie i doktoranckie dla studentów zagranicznych. Będziemy zachęcać naszych uczonych marksistów do uczestnictwa w międzynarodowych konferencjach, realizacji wspólnych badań i udziału w działalności międzynarodowych stowarzyszeń naukowych. Będziemy tłumaczyli na języki kongresowe książki i artykuły naszych wybitnych teoretyków-marksistów, a także zagraniczne na język chiński. W ten sposób będziemy prezentowali nasze osiągnięcia teoretyczne w dziedzynie chińskiego marksizmu oraz informowali o osiągnięciach chińskiej drogi do socjalizmu i budowy socjalizmu z chińską specyfiką.

Nasze plany są ambitne, ale wszystkie te zamierzenia nie będą osiągnięte bez wsparcia i pomocy ekspertów i uczonych z innych uniwersytetów. Mamy nadzieję, że wszystkie te zamierzenia przyczynią się do wniesienia naszego wkładu do rozwoju marksizmu i socjalizmu na miarę XXI wieku”⁷.

Obrady plenarne

W dyskusji plenarnej jako pierwszy głos zabrał prof. Pang Jinju z Uniwersytetu Nankai, który przedstawił referat pod tytułem *Socjalizm z chińską charakterystyką jako rosnący wkład w rozwój ludzkości w XXI wieku*, w którym jako wybitny teoretyk chińskiego marksizmu podkreślił wielkie znaczenie teorii i praktyki budowy socjalizmu w Chinach nie tylko dla Chin, ale dla całego świata, szczególnie po upadku tak zwanego realnego socjalizmu w dawnym ZSRR i Europie Środkowo-Wschodniej. Doświadczenie chińskie, chińska droga do socjalizmu, model chiński, socjalizm z chińską specyfiką są bacznie obserwowane na całym świecie i są już pewne próby naśladowania chińskiej drogi do socjalizmu. Rodzi to potrzebę powstania międzynarodowego forum dyskusyjnego⁸.

Z kolei prof. Eike Kopf z Uniwersytetu w Erfurcie (aktualnie przebywający w Instytucie Marksizmu przy KC KPCh w Pekinie przy opracowaniu *Dzieł wszystkich Marksa i Engelsa (MEGA)*) przedstawił referat pod tytułem *Fryderyk Engels – jego wkład do marksizmu jako teorii społeczeństwa socjalistycznego dziś i jutro*. Prof. Kopf poinformował zebranych o kontynuowaniu przez duże grono uczonych marksistów z różnych krajów prac nad opracowaniem *Dzieł wszystkich* klasyków marksizmu (MEGA). Jest to możliwe dzięki warunkom materialnym i organizacyjnym, które stworzył KC KPCh, i co jest doniosłą kontynuacją pracy dawnych zespołów marksistów radzieckich i niemieckich, szczególnie z dawnej NRD.

Prof. Shi Yunxia z Uniwersytetu Wuhan przedstawił referat pod tytułem *Myśl Marksa i Engelsa o społecznej wspólnocie*. Zdaniem profesora idea ta jest ważną częścią materializmu historycznego. Jej kluczowe kwestie to:

1. Wspólnota społeczna jest podstawową formą człowieka i społeczeństwa.
2. Jest ogólną i szczególną stroną społecznej istoty.
3. Jest historycznym krokiem w rozwoju społeczeństwa, który w kapitalizmie ulega zafałszowaniu.

⁷ The Speech of the Dean of School of Marxism of Wuhan University. Prof. dr She Shuanghao. Odrębny druk, s. 4–5.

⁸ Wystąpienia uczestników sesji plenarnej przedstawia się na podstawie: The 2nd International Conference on Marxism and Socialism in the 21st Century. Conference Handbook. Sponsors: Collaborative Innovation Centre of Marxist Theory and Chinese Practice. School of Marxism, Wuhan University. November 21–22, 2015, Wuhan, China, s. 13–15 i opublikowane w Proceedings (t. I–II) jako Materiały Konferencji.

4. Wspólnota wolnych jednostek jest „realną wspólnotą”. Konstatacje te są nad wyraz ważne dla nas w celu dalszego teoretycznego badania tej kwestii, także w kontekście zrozumienia myśli Xi Jinpinga o konieczności badania „wspólnoty humanistycznej charakteryzującej się wspólnym losem i jednym sercem”.

Następnie głos zabrał prof. Yang Jinhai – pracownik naukowy i sekretarz generalny Centralnego Biura Zbiorów i Tłumaczeń w Pekinie, który przedstawił referat pod tytułem *Systemowa wyższość socjalizmu z chińską charakterystyką – w porównaniu międzynarodowym*. Autor wyszedł od stwierdzenia, że jeśli chce się zrozumieć współczesne Chiny, trzeba znać ich historię, kulturę, tradycję i środowisko naturalne, starać się zrozumieć bardziej ich rozwój gospodarczy, polityczny, kulturalny, społeczny, podobnie jak ich relacje międzynarodowe, cele rozwojowe i strategię.

Chiny są bardzo starą cywilizacją z liczącą ponad 5 tysięcy lat historią i porównywane są do Indii, starożytnego Egiptu, Mezopotamii, przy czym te ostatnie dawno upadły, a chińska ciągle trwa i rozwija się. Poczynając od wojny opiumowej w 1840 roku, Chiny przez kilka dziesiątków lat walczyły o utrzymanie niepodległości, co udało się dopiero po obaleniu dynastii Qing w 1911 roku i wprowadzeniu przez Sun Yatsena republiki i reform ustrojowych. Jednak zasadniczy przełom nastąpił dopiero po proklamowaniu 1 października 1949 roku Chińskiej Republiki Ludowej. Mao Zedong kiedyś powiedział, że „strzały Rewolucji Październikowej dały nam marksizm-leninizm”. Dalszymi wiekopomnymi wydarzeniami były: utworzenie w 1921 roku KPCh i jej zwycięska walka z Kuomintangiem i najeźdźcą japońskim, co zakończyło się wielkim zwycięstwem w 1945 i 1949 roku. Od 1978 roku Chiny przeżywają nowy etap zapoczątkowany przez reformy Deng Xiaopinga.

Wszystkie te etapy są kontynuacją dążeń narodu chińskiego do budowy niepodległego bytu i ustanowienia sprawiedliwego ustroju społecznego. Obecnie sytuacja Chin jest wyrazem kilku kluczowych zasad:

1. Socjalistyczna gospodarka rynkowa oznacza koegzystencję licznych układów gospodarczych i własnościowych, przy czym sektor publiczny, szczególnie państwowy, jest dominujący. Rząd wykonuje makrokontrolę, system dochodów i wydatków oparty jest na pracy i ma dominujący charakter. Przewaga socjalistycznej gospodarki rynkowej wyraża się w respektowaniu dwóch zasad, z jednej strony poszanowania „niewidzialnej ręki rynku”, z drugiej w „widzialnej ręce rządu”, głównie w postaci sterowniczego planowania, systemu prawnego i finansowego. Wyższość naszej gospodarki i systemu politycznego wyrażała się w przezwyciężaniu skutków kryzysów gospodarczych i finansowych w 1997 i 2008 roku. Własność państwowa obejmuje strategiczne działy gospodarki – banki, lotnictwo, koleje, zboża, ropę naftową, energetykę, telekomunikację, własność ziemi itd. System własności społecznej dominuje i narzuca zasady oraz standardy innym sektorom. System podziału uwzględnia podstawową zasadę: od każdego według jego zdolności – każdemu według pracy.

2. System polityczny z chińską charakterystyką oparty jest na podstawowej zasadzie, że lud jest gospodarzem (suwerenem) w kraju i realizuje swą misję pod kierunkiem KPCh. Z tego wynikają inne reguły, jak państwo prawa, socjalistyczna demokracja, realizacja interesów społecznych, czyste zarządzanie, wydajna administracja, wszystkie grupy narodowo-etniczne żyją w jedności i harmonii. Podstawą ideową naszego systemu jest filozofia społeczna czerpiąca z naukowego socjalizmu, a to: trzymanie się socjalistycznej drogi, dyktatury ludu, kierownicza rola KPCh, respektowanie zasad marksizmu-leninizmu i myśli Mao Zedonga. Dyktatura ludu realizowana jest przez rozwój socjalistycznej demokracji i zwalczanie wrogów socjalizmu, co znajduje wyraz w systemie kongresów ludowych od wsi i miasteczek, przez powiaty, prefektury, prowincje, do Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych. System partyjny jest wielopartyjny, obejmuje osiem partii demokratycznych i hegemoniczną KPCh. Innymi kwestiami podjętymi przez autora były problemy równości grup etnicznych, socjalistycznej kultury, rozwoju społecznego i ochrony środowiska naturalnego.
 3. Zdaniem referenta przyszłość Chin określona jest przez liczne sprzeczności i wyzwania wewnętrzne i międzynarodowe. W dalszym ciągu gospodarka chińska jest mało wydajna, są głębokie różnice społeczne osłabiające Chiny, które muszą rozwiązywać te problemy w sposób pokojowy i z korzyścią dla kraju i całego narodu. Jednocześnie prezentują się liczne zagrożenia zewnętrzne, międzynarodowe. U podstaw chińskiej polityki zagranicznej leży stała troska o pokój i przeciwstawianie się zagrożeniom wojennym. Generalnie Chińczycy mają powody do optymizmu, obecnie z powodzeniem realizują zadania budowy średniozamożnego społeczeństwa – do 2021 roku. Mają także plany dalekosiężne do lat 2049/2050, kiedy ich gospodarka i społeczeństwo osiągną bardziej dojrzały etap rozwoju.
- Jako kolejny mówca głos zabrał prof. Pham Van Duc – wiceprezydent Wietnamskiej Akademii Nauk Społecznych, który przedstawił referat pod tytułem *Związek między gospodarką rynkową i socjalizmem z perspektywy dialektyki rozwoju historii i niektóre charakterystyki zorientowanej socjalistycznie gospodarki rynkowej w Wietnamie*. Autor wyszedł od rekonstrukcji teorii Marksa o rozwoju historycznym, który znalazł wyraz w formacjach społeczno-gospodarczych wspólnoty pierwotnej, niewolnictwa, feudalizmu, kapitalizmu i komunizmu, którego pierwszą fazą jest socjalizm. We wszystkich formacjach, poza pierwszą, występował rynek jako regulator i weryfikator produkcji oraz wymiany dóbr i towarów, w szczególności w kapitalizmie rynek stał się ogólnopaństwowy, a we współczesnych warunkach globalny. Klasyki marksizmu zakładali, że antagonistyczne sprzeczności poprzednich ustrojów zostaną usunięte w następstwie rewolucji socjalistycznej i ustanowienia bezklasowego społeczeństwa socjalistycznego, rynek miał być zastąpiony przez planowanie gospodarcze, które wyeliminuje żywiołowość i kryzysowość w gospodarce kapitalistycznej. Założenia te zostały wdrożone w mechanizmach państw socjalistycznych,

ale już Lenin w latach dwudziestych musiał od nich odstąpić, czego efektem była Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP). Z kolei doświadczenia NEP-u zostały przekreślone przez politykę Stalina i jego następców, a trwały do upadku ZSRR i krajów demokracji ludowej w Europie.

Rynek i gospodarka rynkowa zostały ponownie wdrożone w socjalizmie za sprawą reform Deng Xiaopinga w Chinach pod koniec lat siedemdziesiątych XX wieku, a później (od 2001 r.) przyjęte zostały także w Wietnamie jako „socjalistycznie zorientowana gospodarka rynkowa”, co potwierdzają uchwały KC Komunistycznej Partii Wietnamu i chińskie ustawy. Jest ona definiowana jako „gospodarka wielosektorowa, działająca zgodnie z mechanizmem rynkowym, zakładająca sterowanie państwem pod kierunkiem Partii Komunistycznej, stosującym się do zasad gospodarki rynkowej, która jest kierowana i zarządzana w oparciu o zasady i istotę socjalizmu”. Innymi słowy – jest to gospodarka o mieszanych formach własności, przy czym własność publiczna, głównie państwowa, odgrywa kluczową rolę w gospodarce. Oznacza to, że socjalistycznie zorientowana gospodarka jest mechanizmem umożliwiającym budowanie społeczeństwa „ludzi bogatych, silnego kraju, demokratycznego, sprawiedliwego i cywilizowanego społeczeństwa zarządzanego przez lud. Jest to wysoko rozwinięta gospodarka oparta na współczesnych siłach wytwórczych, postępowo stosownie do stosunków produkcji” (XI Zjazd KP Wietnamu – 2011 r.). Wprowadzenie w Wietnamie socjalistycznie zorientowanej gospodarki rynkowej przyczyniło się do ożywienia gospodarczego kraju, wyzwoliło nowe siły witalne w naszej gospodarce, dało większe możliwości wyjścia na zewnątrz, wykorzystania obcych kapitałów i podniesienia poziomu gospodarczego i społecznego wietnamskiego społeczeństwa, w którym socjalistyczne państwo jest w dalszym ciągu rdzeniem życia społeczno-gospodarczego, a KP Wietnamu jest siłą kierowniczą.

Po przerwie głos zabrał prof. Susumu Takenaga z Uniwersytetu Daito Bunka z Tokio w Japonii w wystąpieniu pod tytułem *Zbiór drugiej części nowej edycji „Dzieł wszystkich” Marksa–Engelsa (MEGA) – wielkie zadania i możliwości*. Przypomniał on dotychczasowe osiągnięcia w zakresie zebrania i udostępnienia prac klasyków marksizmu podejmowanych jeszcze w czasach dawnego ZSRR pod koniec lat dwudziestych i trzydziestych XX wieku. Były one kontynuowane do czasu upadku ZSRR przez Instytut Marksizmu-Leninizmu KC KPZR, do początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Po upadku ZSRR nowe władze Rosji zaprzestały finansowania dzieła, Instytut rozwiązano, a pracownicy zostali zwolnieni. Po pewnym czasie kontynuacji tego wielkiego przedsięwzięcia podjęła się KPCh, a także marksiści japońscy, którzy od końca lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku stworzyli liczny zespół kwalifikowanych kadr pracujących nad dalszym opracowaniem *Dzieł wszystkich* Marksa i Engelsa w postaci tak zwanego MEGA II. Praca ta jest daleko zaawansowana, są liczne nowe tłumaczenia poszczególnych prac na chiński i ja-

poński, a także wiele innych języków. Jest realna nadzieja, że teoretyczna spuścizna klasyków nie zaginie.

Prof. Yan Pengfei z Uniwersytetu Wuhan przedstawił referat pod tytułem *Ponowne czytanie „Kapitału” i jego manuskryptów*. Autor wskazał na doniosłość treści *Kapitału* dla poznania istoty gospodarczej i finansowej XIX wieku, ówczesnego kapitalizmu, jego sprzeczności i mechanizmów rozwojowych przez badaczy współczesnego kapitalizmu. Metoda ponownego czytania prac Marksa i konfrontacji ich treści ze współczesnym kapitalizmem jest szczególnie atrakcyjna dla studentów.

Prof. Jo Cottenier z Instytutu Studiów Marksistowskich w Brukseli swoje wystąpienie poświęcił *Kwestiom i uwagom o socjalistycznej gospodarce rynkowej w Chinach*. Autor przebywa nie pierwszy raz w Chinach i zna ich problemy także z autopsji. Chiński model rozwojowy jest również intensywnie badany przez europejskich teoretyków należących do różnych szkół. Wszyscy są zgodni, że jest to rozwój niezwykle dynamiczny i długotrwały, niemający równego w historii, ale wnioski polityczne są bardzo różne. Przeważa opinia, że Chiny są już dawno kapitalistyczne, a socjalistyczna frazeologia służy oszukiwaniu mas. Ten punkt widzenia przejmowany jest też przez niektóre partie komunistyczne.

W ostatnich ponad 30 latach Chiny osiągnęły olbrzymie wskaźniki przyrostu gospodarczego, otwały się szeroko na świat i uruchomiły silny sektor kapitalistyczny, tak krajowy, jak i zagraniczny. Zrodziło to nowe wielkie sprzeczności, na przykład odrodziła się burżuazja narodowa, klasa średnia wypiera klasę robotniczą, pogłębiły się rozpiętości majątkowe między wąską grupą bogaczy a skromnie żyjącą większością społeczeństwa. Prywatyzacja obejmuje nie tylko sferę produkcji, także usługi, w tym socjalne, zdrowotne, co stawia pod znakiem zapytania podstawowe prawo socjalizmu nawet w jego wstępnej fazie rozwoju. Zdaniem autora nie da się wszystkiego wyjaśnić formułą „socjalizmu z chińską charakterystyką”, gdyż w Chinach przeciwieństwa i sprzeczności między kapitalizmem i socjalizmem pogłębiają się i można je objaśnić logiką okresu przejściowego od kapitalizmu do socjalizmu. W badaniach istoty chińskiego modelu rozwoju należy w większym stopniu zwrócić uwagę na specyfikę historyczną i cywilizacyjną chińskiej drogi do socjalizmu i definiowania obecnej fazy rozwojowej nie jako „socjalizmu”, ale jako wspomnianego okresu przejściowego od kapitalizmu do socjalizmu.

W Chinach jest silny sektor kapitalistyczny, wzrasta rola gospodarki prywatnej, odrodziła się wielka burżuazja, wzrasta udział warstw średnich i pogłębia się rozwarstwienie społeczno-majątkowe. Chińska klasa robotnicza, chińskie chłopstwo niekoniecznie będą się identyfikowały z tak sformułowanymi celami „socjalizmu z chińską specyfiką” i „socjalistyczną gospodarką rynkową”. Powstaje ważne pytanie, na ile chińskie kierownictwo jest świadome tych zagrożeń i czy jest i będzie w stanie skutecznie przeciwstawić się im w okresie wzmożonej i zaostrzającej się walki klasowej

między siłami kapitalizmu i socjalizmu tak wewnątrz kraju, jak i na arenie międzynarodowej.

Prof. Zhong Minghua z Uniwersytetu Sun Yatsena w Pekinie przedstawił referat pod tytułem *Oblicza socjalizmu-komunizmu w marksistowskiej fenomenologii historycznej*. Wyszedł on od twierdzenia, że Marks stworzył fenomenologię na podstawie materializmu historycznego, co umożliwiło mu połączenie historii transcendentalnej i doświadczalnej. Kształtuje to inną możliwość wyjaśniania kwestii socjalizmu i komunizmu, która może być także wykorzystywana dla głębszego zrozumienia rozwoju socjalizmu w myśli marksistowskiej. Autor dużo uwagi poświęcił analizie dorobku teoretycznego Alfred Schütza, Ludwika Landgrebe'a, Edmunda Husserla, którą wykorzystał dla rozwinięcia marksistowskiej fenomenologii historycznej i badania różnych dróg do socjalizmu-komunizmu, w szczególności socjalizmu z chińską specyfiką.

Prof. Yu Liangzao z Uniwersytetu Pedagogicznego w Nankinie wystąpienie zatytułował *Marksistowska i Engelsowska zasada i teoria unifikacji idealnego społeczeństwa – realizacja i aktualne zadania*, w którym odniósł się głównie do kwestii jedności moralno-politycznej narodu budującego socjalizm. Wskazał na historyczne przykłady budowania takiej jedności w dawnym ZSRR i obecnie w Chinach. Podstawową kwestią jest, jak osiągnąć tę jedność w warunkach różnic klasowych, ich przezwyciężania, rywalizacji i walki między kapitalizmem i socjalizmem na arenie międzynarodowej.

Prof. Jagdish Chouhan z Uniwersytetu De Montfort w Wielkiej Brytanii przedstawił referat pod tytułem *Miłość do Marksa, antyopresywna praktyka, młodzież i wspólnota, dostęp do pracy*. Wyszedł on z założenia, że przedmiotem jego analizy nie jest miłość romantyczna, ale umiłowanie humanizmu charakteryzujące dorobek teoretyczny Marksa i jego dążenia do zbudowania sprawiedliwego społeczeństwa, które znalazło wyrażenie w wizji społeczeństwa socjalistycznego, społeczeństwa bez wyzysku, bez wojen, w którym każdy może znaleźć miejsce dla siebie zgodnie z zasadą „od każdego według jego zdolności, każdemu według jego pracy”. Dotychczasowe próby budowania takiego społeczeństwa w ZSRR i Europie Środkowo-Wschodniej poniosły fiasko, natomiast Chiny realizują swój model socjalizmu z chińską specyfiką. Tymczasem w świecie kapitalistycznym pogłębiają się sprzeczności między wąską grupą bogatych i bardzo bogatych a większością biednych i pozbawionych dostępu do podstawowych dóbr. Logiczne jest, że społeczeństwa wyzyskiwane i ciemiężone przez brutalny kapitalizm poszukują rozwiązania tej sprzeczności, w czym pomocny jest marksizm.

Prof. Chen Yue z Uniwersytetu Południowo-Zachodniego w Chongqing wygłosił referat pod tytułem *Marksowska teoria społecznego rozwoju prawa i jej współczesna wartość*. Wskazał na klasowy charakter państwa i prawa, co wynika z głównych i an-

tagonistycznych sprzeczności społeczeństw klasowych i wykorzystania prawa przez klasy rządzące do umacniania swego panowania.

Prof. Nguyen Tai Dong z Akademii Nauk Społecznych Wietnamu zaprezentował referat pod tytułem *Studium o realizacji demokracji w systemie jednej partii rządzącej w Wietnamie*. Autor odniósł się do historii Wietnamu od czasu zakończenia drugiej wojny światowej i walki narodu wietnamskiego o wyzwolenie spod jarzma kolonialnego Francji, powstania Ludowo-Demokratycznej Republiki Wietnamu, a następnie wieloletniej wojny z imperializmem amerykańskim. Po zwycięstwie w latach siedemdziesiątych XX wieku powstał Wietnam socjalistyczny i zjednoczony, w którym wiodącą siłą polityczną jest KP Wietnamu. Od kilku lat w Wietnamie wdrażana jest (częściowo na wzór chiński) socjalistyczna gospodarka rynkowa. Wietnam utrzymuje obecnie także dobre stosunki gospodarczo-handlowe z firmami amerykańskimi. W gospodarce wzrasta rola sektora prywatnego, który jednak znajduje się pod kontrolą socjalistycznego państwa i finansów.

Po przerwie kontynuowane były obrady popołudniowe. Jako pierwszy wystąpił Salvatore Engel-Mauro, wydawca czasopisma „Capitalism-Nature-Socialism” w Nowym Jorku, który swe wystąpienie zatytułował: *Cywilizacja ekologiczna a ekosocjalizm*. Autor należy do grona zwolenników tak zwanego „czystego” i ekologicznego rozwoju współczesnej cywilizacji. Kapitalizm przyczynił się do wielkiego rozwoju sił wytwórczych, w tym licznych przemysłów, naruszających równowagę ekologiczną, klimatyczną, powodujących negatywne następstwa dla całego globu i ludzkości. Pogłębiają się różnice rozwojowe między państwami rozwiniętymi i rozwijającymi się, między Północą a Południem, których mimo podejmowanych wysiłków świat nie jest w stanie rozwiązać. W związku z tym coraz większą uwagę przyciąga koncepcja socjalizmu zwana ekosocjalizmem, rozwijana w postępowych środowiskach intelektualnych Stanów Zjednoczonych i innych krajów.

Autor więcej uwagi poświęcił ochronie środowiska w Chińskiej Republice Ludowej, w której ścierają się różne, często sprzeczne tendencje. Chiny przeżywają burzliwy rozwój gospodarczy, ale ten postęp odbywa się za sprawą i za cenę olbrzymiego zużycia energii, wody, lokowania w Chinach „brudnych” gałęzi przemysłowych, wielkiego zużycia nawozów sztucznych, co zagraża środowisku naturalnemu. Dokonał analizy podstawowych dokumentów państwowych oraz partyjnych Chin i stwierdził, że odnotowuje się postęp w polityce ochrony środowiska naturalnego. Znaczną część wystąpienia poświęcił też ekosocjalizmowi w Stanach Zjednoczonych i w innych krajach, co jest optymistycznym akcentem dla przyszłości świata⁹.

⁹ Wystąpienia uczestników sesji popołudniowej przedstawiono na podstawie: Conference Handbook..., s. 15–16, a także Materiały Konferencji, t. I–II.

Prof. Yang Leqiang z Uniwersytetu Wuhan mówił o *Naukowej wymiarowości i jej braku w zachodnim marksizmie*. Organizatorzy zapewniali, że w przyszłej publikacji ukaże się angielskie tłumaczenie referatu.

Prof. Xiao Guiqing z Uniwersytetu Tsinghua w Pekinie przedstawił referat pod tytułem *Znaczenie chińskiej drogi i jej współczesna wartość*. Autor wskazał na liczącą 5 tysięcy lat chińską cywilizację, która osiągała szczyty rozwoju kulturalnego i gospodarczego, promieniowała na sąsiadów, ale przeżywała także załamania, a nawet podbój przez barbarzyńskich najeźdźców, nigdy jednak nie upadła całkowicie, odradzała się, jednoczyła naród i promieniowała na inne ludy azjatyckie, a nawet afrykańskie i europejskie. Obecnie Chińska Republika Ludowa jest kontynuacją tej cywilizacji, ale wypełnia ją nowymi treściami płynącymi z rewolucji antykolonialnej, narodowej, antykapitalistycznej i socjalistycznej. Świat z wielką uwagą obserwuje przemiany i rozwój Chin oraz budowę socjalizmu z chińską charakterystyką.

Prof. Zbigniew Wiktor z Uniwersytetu Wrocławskiego i Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach przedstawił większe opracowanie (napisane wspólnie z emerytowanym profesorem Mieczysławem Rakowskim z Instytutu Ekonomii Politycznej Polskiej Akademii Nauk w Warszawie) pod tytułem *Silne i słabe strony chińskiego rozwoju w ostatnich latach w oczach polskich marksistów*, w którym wyraził duże uznanie dla polityki KPCh, która od czasów Deng Xiaopinga z wielkim sukcesem wznosi podstawy ustroju socjalistycznego, co przyczyniło się do tego, że Chiny stały się drugą (a niektórzy ekonomiści, jak prof. Grzegorz Kołodko, uważają, że już pierwszą) gospodarką świata. Ważnymi instrumentami chińskiego modelu są: mechanizm socjalistycznej gospodarki rynkowej, szerokie otwarcie na świat, uruchomienie prywatnej inicjatywy i dopuszczenie na masową skalę prywatnego kapitału krajowego i zagranicznego w chińskiej gospodarce. Po ponad 35 latach tej nowej polityki ekonomicznej, Chiny osiągały rocznie średnio 10-procentowy wzrost PKB, w ostatnich latach średnio 8-procentowy, a plany na lata 2016–2020 przewidują średnio 6,5-procentowy roczny wzrost PKB. Jest to imponująca perspektywa, biorąc pod uwagę kryzys gospodarczy i finansowy, w którym nadal tkwi świat kapitalistyczny. W następstwie tej polityki w Chinach umacnia się kapitalizm państwowy, który jednak jest pod kontrolą socjalistycznego państwa i prawa, a także chińskich finansów, które w 95% są pod bezpośrednim i pośrednim nadzorem Chińskiego Banku Centralnego. KPCh nigdy nie zrezygnowała ze swych strategicznych celów socjalistycznych, co jest argumentem, że kapitalizm państwowy jest taktyką, natomiast socjalizm i komunizm strategią.

Słabościami chińskiego rozwoju jest odrodzenie wielkiej narodowej burżuazji i lansowanie przez siły prokapitalistyczne, głównie proamerykańskie, amerykańskiego stylu życia (*American way of life*), pogłębianie nierówności społecznych, głębokie nierówności między miastem a wsią, problem mieszkaniowy, szczególnie dla młodego pokolenia, zanieczyszczenie środowiska naturalnego, w dalszym ciągu eksten-

sywny model rozwojowy, co znajduje wyraz w kilkakrotnie niższej wydajności pracy w przemyśle i kilkadziesiąt razy niższej w rolnictwie. Wszystko to nakazuje Chinom prowadzenie bardzo rozważnej polityki wewnętrznej i międzynarodowej, łagodzenie sprzeczności regionalnych i etnicznych, umacnianie pokoju i współpracy na arenie międzynarodowej, również defensywnej w polityce obronnej. W Chinach toczy się ostry spór polityczny (częściowo skrywany) o dalszy kierunek rozwoju – czy Chiny mają całkowicie przejść na ścieżkę „normalnego kapitalizmu” i ulec kontrrewolucji tak jak w dawnym ZSRR i krajach demokracji ludowej w Europie, czy też KPCh zdoła przewyciężyć zagrożenia kontrrewolucyjne i skieruje kraj na drogę bardziej dojrzałego socjalizmu. Autor zdefiniował te sprzeczności jako mieszczące się w okresie przejściowym od kapitalizmu do socjalizmu, zatem przedwczesne jest definiowanie ustroju gospodarczo-politycznego Chin jako „socjalizmu”, nawet z „chińską charakterystyką”. W końcowej części wystąpienia referent życzył KPCh i Wielkiemu Narodowi Chińskiemu przewyciężenia tych sprzeczności i zagrożeń z korzyścią dla chińskiego ludu, szczególnie dla chińskiego proletariatu i chińskiego chłopstwa, także dlatego, że Chińska Republika Ludowa jest oparciem nie tylko dla mas pracujących Chin, ale również pomocą i nadzieją dla wszystkich postępujących sił na całym świecie¹⁰.

Prof. Song Jian z Uniwersytetu Wuhan zaprezentował referat pod tytułem *Podstawowe konotacje, istotna wartość i promowanie rozwoju politycznego – droga do socjalizmu z chińską charakterystyką*. Autor wyszedł od analizy rozwoju Chin w ostatnich stu latach, od antycesarskiej rewolucji, poprzez okres Pierwszej Republiki, opisał rolę Kuomintangu, wojnę z Japonią i walkę KPCh, która pod wodzą Mao Zedonga doprowadziła lud chiński do zwycięstwa rewolucji i rozpoczęła budowę podstaw socjalizmu. Obecny okres, zapoczątkowany przez reformy Deng Xiaopinga, okazuje się najbardziej płodny w dynamikę i efekty rozwojowe oraz potwierdza prawidłowość chińskiej drogi do socjalizmu.

Prof. Gerald Groot z Uniwersytetu Adelaide w Australii przedstawił referat pod tytułem *Zewnętrzne spojrzenie na działalność Zjednoczonego Frontu jako wkład do dzieła budowy chińskiego socjalizmu*. Podstawową tezę tego wystąpienia była wielka historyczna rola Frontu Narodowego jako idei i instytucji spajającej lud chiński w dążeniu do socjalizmu. Autor przedstawił podstawowe etapy kształtowania się tego frontu jako ważnego instrumentu KPCh w jednoczeniu narodu w walce o wyzwolenie społeczne i narodowe, poczynając od lat dwudziestych XX wieku. Wyróżnił trzy okresy: lata 1924–1927, Długi Marsz i wojnę z Japonią, które trwały do 1945 roku. Następne okresy określone były ostrą rywalizacją i walką o władzę z Kuomin-

¹⁰ Referat prof. Z. Wiktora i prof. M. Rakowskiego został publikowany w całości, w języku angielskim, przez Wydawnictwo Adam Marszałek w odrębnym tomie.

tangiem do 1949 roku, przechodzeniem do socjalizmu w latach 1949–1956, okresem rządów Mao Zedonga i reform Deng Xiaopinga.

Prof. Cheng Meidong z Uniwersytetu w Pekinie wygłosił referat pod tytułem *Przegląd historyczny i realna perspektywa budowy chińskich wartości społeczne*. Zdaniem autora Chińczykom od tysięcy lat zależało na pokojowym rozwoju i niezależnie od epoki chińskie państwo starało się zapewnić narodowi minimum bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, co jednak nie ustrzegło ówczesnych społeczeństw przed głębokimi nierównościami, a nawet utratą niepodległości. Są to historyczne wyzwania, które stawiają przed Chinami i obecnym społeczeństwem nowe zadania. Aktualnie polityka Chin zmierza do zbudowania średnio zamożnego społeczeństwa, które zapewni każdemu obywatelowi pomyślność społeczną odpowiadającą poziomowi rozwoju sił wytwórczych i bogactwa społecznego kraju. Chińczycy nie zapominają również o konieczności umacniania swojej armii i gotowości obronnej w obliczu zagrożeń zewnętrznych. Aktualna polityka KPCh napawa optymizmem.

Jako ostatni w dyskusji plenarnej wystąpił prof. Chen Shuguang z Uniwersytetu Wuhan, który przedstawił referat pod tytułem „*Chiński dyskurs*” czy „*Chiny w dyskursie*”, w którym odniósł się do kwestii demokracji i konieczności większego udziału obywateli w dyskusji społecznej o sprawach lokalnych, prowincjonalnych i ogólnochińskich. Aktywność społeczna i postawa obywatelska są niezbędnymi czynnikami kształtowania odpowiedzialności obywatela za państwo i sprawy własnej gminy, osiedla, miasta, wspólnoty sąsiedzkiej.

Dyskusja w panelach

22 listopada 2015 roku była kontynuowana dyskusja w trzech panelach:

1. Myśl socjalistyczna klasyków marksizmu i jej współczesna wartość.
2. Współczesna myśl socjalistyczna i światowy ruch socjalistyczny.
3. Teoria i praktyka socjalizmu z chińską charakterystyką.

W każdym panelu zgłoszono dziesięć referatów, każdy po 10 minut. Po referatach były krótkie pytania i wypowiedzi.

Referaty w Panelu 1¹¹:

1. **Prof. Zuo Yawen z Uniwersytetu Wuhan**, *Rekomentarz do istoty i znaczenia Leninowskiej Nowej Polityki Ekonomicznej*.

¹¹ Tematykę Panelu 1 oraz wystąpienia referentów przedstawiono na podstawie: Conference Handbook..., s. 16–17 oraz Materiały Konferencji, t. I–II.

2. **Prof. Zhou Jinhau, Uniwersytet Wuhan**, *Przemyślenia o „pięciu morfologiach” rozwoju społecznego.*
3. **Prof. Wu Yulin z Uniwersytetu im. Sun Yatsena w Pekinie**, *O praktycznej racjonalności ideologii Marksa i jej współczesnej teorii dobra.*
4. **Prof. Shao Fajun z Politechnicznego Uniwersytetu Henan**, *Studia nad socjalistyczną teorią w marksistowskiej teorii społeczeństwa i jej współczesna wartość.*
5. **Wykładowca Dong Liangjie z Uniwersytetu Wuhan**, *Nowy etap połączenia materializmu historycznego i teorii wartości dodatkowej – Czytanie „Ekonomicznego manuskryptu” Marksa z lat 1861–1863.*
6. **Prof. Tang Shanmei z Uniwersytetu w Nankinie**, *Witalność wartości historycznych i współczesne wyjaśnianie marksistowskiej myśli o humanizmie.*
7. **Wykładowca Zhou Hairong, Południowo-Zachodni Uniwersytet Finansów i Ekonomii w Chongqing**, *O poglądach Marksa na temat wolnego czasu.*
8. **Wykładowca Lang Tingjian z Uniwersytetu Wuhan**, *Myśl Marksa-Engelsa o cywilizacji ekologicznej.*
9. **Wykładowca Cao Yun z Uniwersytetu Hehai**, *Jak zlikwidować biurokrację – logiczna koncepcja i realistyczna inspiracja w „Państwie i rewolucji”.*
10. **Wykładowca He Jinglei z Uniwersytetu Południowo-Zachodniego w Chongqing**, *Analiza logiki reformizmu Bernsteina.*

Referaty w Panelu 2¹²:

1. **Prof. Wu Liying ze Szkoły Partyjnej w prowincji Hunan**, *Analiza aktualnej sytuacji socjalizmu na świecie w XXI wieku.*
2. **Prof. Wu Ning z Uniwersytetu Ekonomii i Prawa w Zhongnan**, *Ekologia jako wewnętrzny wymiar socjalizmu.*
3. **Prof. Lu Cjangnan ze Szkoły Partyjnej w prowincji Hubei**, *O przedstawicielskiej postaci ekosocjalizmu w USA i jego ideach – poglądy ekocentrycznej twórczości Joela Kovala.*
4. **Prof. Yang Wei z Uniwersytetu Wuhan**, *O głównej strategii krajów zachodnich.*
5. **Prof. Zhou Minghai z Uniwersytetu w prowincji Anhui**, *Zagraniczne badania chińskiej strategii tzw. Czwartej Rundy.*
6. **Wykładowca Guo Guang z Uniwersytetu Hohai**, *Krytycyzm Benjaminia i rekonstrukcja jego poglądów na temat postępu historycznego i jego współczesnego znaczenia.*
7. **Wykładowca Hu Jianlan z Uniwersytetu Wuhan**, *Studia porównawcze między szkołą frankfurcką a marksowską teorią klas.*

¹² Tematykę Panelu 2 oraz wystąpienia referentów przedstawiono na podstawie: Conference Handbook..., s. 18 i Materiały Konferencji, t. I–II.

8. **Prof. Yan Yan z Uniwersytetu Ekonomii i Prawa z Zhongnan**, *Czy reforma rodziny wzniesie pożar prerii? Przemyslenia o teorii reformy rodziny szkoły buda-peszteńskiej.*
9. **Wykładowca Yan Jiehua z Uniwersytetu Guangxi**, *Wstępne badania nad istotą wschodniej wartości w Wietnamie.*
10. **Wykładowca Liu Biangyi z Uniwersytetu Wuhan**, *Nacjonalizm na tle globalizacji.*

Referaty w Panelu 3 (uczestniczył w nim autor tego opracowania)¹³:

1. **Prof. Luo Kequan z Uniwersytetu w Jilin w Mandżurii**, *Od maoistowskiej polityki równości do wolności ekonomicznej Denga.*
2. **Prof. Feng Wangzhou z Uniwersytetu Technologicznego prowincji Hubei**, *Objaśnianie i Deklaracja: Myśl o socjalizmie z chińską charakterystyką.*
3. **Prof. Qiu Xiaomin z Uniwersytetu Finansów i Ekonomii w Kantonie**, *Budownictwo socjalizmu z chińską charakterystyką z wielowymiarowej perspektywy doświadczenia w praktyce reformowania i otwarcia.*
4. **Prof. Li Chunhao z Chińskiego Centralnego Uniwersytetu Pedagogicznego**, *Podstawowe doświadczenie socjalistycznej drogi z chińską charakterystyką.*
5. **Prof. Zhou Zhigang z Uniwersytetu Wuhan**, *Studia nad pogłębieniem reform socjalistycznej gospodarki rynkowej i perspektywy uczciwego i sprawiedliwego społeczeństwa.*
6. **Prof. Xiang Jiuyu z Uniwersytetu Wuhan**, *O międzynarodowej strategii komunikacji chińskiego marksizmu.*
7. **Prof. Hang Bo z Uniwersytetu Jilin**, *Wewnętrzna logika istotnych socjalistycznych wartości.*
8. **Prof. Pang Ning z Uniwersytetu Międzynarodowego Biznesu i Ekonomii w Szanghaju**, *Stanowisko Xi i rozwój podmiotowości ludu jako kwestii materializmu historycznego.*
9. **Wykładowca Shen Jianbo z Chińskiej Akademii Liderów w Pudongu (Szanghaj)**, *Praktyka chińskiego marzenia na płaszczyźnie wizji „Globalnej integracji”.*
10. **Wykładowca Wu Kai z Uniwersytetu Wuhan**, *Działać w kierunku „potrójnego samozaufania” do socjalizmu z chińską charakterystyką odpowiednio do czasu.*

W zakończeniu tej części możemy stwierdzić, że wystąpienia referentów nie wyczerpują w całości zgłoszonych i opublikowanych w Materiałach Konferencji prac,

¹³ Tematykę Panelu 3 oraz wystąpienia referentów przedstawiono na podstawie: Conference Handbook..., s. 19, Materiały Konferencji t. I–II oraz wyników własnej obserwacji autora.

które z powodu braku czasu nie mogły być wygłoszone. Przykładowo wymienimy interesujący artykuł prof. Yang Liyin pod tytułem *Trzy oblicza społeczeństwa postso-cjalistycznego* czy prof. Zhang Jian pod tytułem *Socjalizm albo barbarzyństwo: Myśl Róży Luksemburg o konieczności socjalizmu*.

Po zakończeniu dyskusji w panelach odbyło się ponowne posiedzenie plenarne, któremu przewodniczył prof. Yuan Yinchuan – prodziekan Wydziału Marksizmu z Uniwersytetu Wuhan, na którym przewodniczący paneli złożyli krótkie sprawozdania z dyskusji panelowych, a następnie dokonane zostało podsumowanie całej Konferencji przez prof. Ding Jumping – była dziekan Wydziału i wielce zasłużoną postać naukową dla Uniwersytetu Wuhan. Prof. Ding Jumping wskazała na główne cele naukowe Konferencji (Sympozjum), które w pełni zostały zrealizowane, podkreśliła nie tylko znaczenie naukowe i dydaktyczne Konferencji, ale także wyniki badawcze będące ważnymi ekspertyzami życia politycznego, gospodarczego i ideologicznego dla władz prowincji i całej Republiki. Ważnym akcentem Konferencji był udział w niej gości zagranicznych, którzy wzbogacili treści analizami i spojrzeniem z zewnątrz. Pani Profesor zapowiedziała kontynuację tego rodzaju spotkań¹⁴.

W zakończeniu trzeba podkreślić wysoki poziom teoretyczny Konferencji, dużą liczbę zgłoszonych cennych referatów, które podejmowały opis i analizę licznych aspektów życia gospodarczego i społeczno-politycznego Chińskiej Republiki Ludowej. Jednocześnie uwaga licznych chińskich marksistów skierowana jest na „nowe czytanie Marksa i Engelsa”, na odkrywanie i przyswajanie jego uogólnień dla współczesnej nauki chińskiej. Ważny był również udział marksistów zagranicznych.

¹⁴ Conference Handbook..., s. 20.